

Projektnamn: ReKo - Resor mot ett Koldioxidsnålt samhälle

Programområde: Norra Mellansverige

Ärende ID: 20200591

Sammanfattande beskrivning

Projektet handlar om att fokusera på att rätt saker utvecklas mer än att fokusera på att rätt saker utvecklas än att fokusera på att utveckla på rätt sätt. Det handlar om att i ett tidigt skede låta teknik möta marknad, forskning möta behov och företag möta slutanvändare.

Det övergripande målet är att stödja och utveckla det regionala näringslivet genom att tillsammans med SMF, på ett experimentellt sätt, utveckla och testa verktyg för tjänsteinnovation som bidrar till nya och bättre lösningar (produkter, tjänster och processer) för övergången till en koldioxidsnål ekonomi. Genom att addera och integrera ett tjänsteperspektiv i biobaserade värdekedjor, genom användardriven och behovsstyrd utveckling och genom värdeskapande processer ska projektet stärka näringslivets innovationsförmåga och därigenom skapa förnyelse och stärkt konkurrenskraft.

För att lyckas måste det till en förändrad innovationskultur hos SMF. Projektets mission är en kultur där användaren tidigt integreras i utvecklingsprocessen och där värdeskapande processer lyfter företagets innovationsförmåga. Tjänstedesign används som metod eller angreppssätt. För att aktivt stödja SMF i utvecklingen av biobaserade och koldioxidsnåla lösningar arbetar projektet med ett antal processer, eller resor (kundresor, produktresor, innovationsresor och upplevelseresor). Dessa resor är projektets verktyg, eller aktiviteter.

Bakgrund och omvärld

Bakgrund

En av vår tids stora samhällsutmaningar är att minska användningen av fossila råvaror för att begränsa utsläppen av koldioxid. Rådande miljöbelastning har medfört ett starkt ökat intresse för hur biobaserade råvaror kan ersätta ändliga resurser, i synnerhet de resurser som ökar koldioxidbelastningen. Bioekonomi handlar om att skifta till förnybara råvaror för att begränsa användningen av olja och kol och därmed begränsa koldioxidutsläppen. Här spelar skogsnäringen en viktig roll. Enligt en studie från SLU bidrar varje kubikmeter skog som tillförs samhället och ersätter fossilbaserade produkter till en minskning av koldioxidutsläppen med ca 500 kilo. Det betyder att 600 miljoner ton koldioxid inte släpps ut i atmosfären.

Enligt Skogsindustrierna krävs två avgörande faktorer för att förverkliga en koldioxidsnål ekonomi baserad på ett biobaserat och hållbart näringsliv och samhälle: innovationer och visioner. Visioner står framför allt Region Värmland och dess medlemmar för vilket uttrycks i Värmlandsstrategin och framför allt i den Smarta Specialiseringsstrategin (RIS3)

där man har pekat ut bioekonomi som ett prioriterat område. Innovationer står näringslivet för, ofta i samverkan med regionala innovationssystem, universitet och forskningsinstitut. Svensk konkurrenskraft har en stark historik baserad på en förmåga att ständigt driva fram nya tekniska innovationer. Ny teknologi är ofta också möjliggörare för nya tjänsteinnovationer. På senare tid kan man också se att många företag drivs av nya sätt att tjäna (dvs. göra tjänster åt) sina kunder där innovationer växer fram ur hur man organiserar sig, hur man gör affärer, hur man integrerar sig i kundens verksamhet etc., vilket i sin tur ger nya möjligheter för teknisk utveckling. Tjänsteinnovationer skapar andra kontaktytor och fördjupad förståelse för kunden och företag lär därmed känna sin kund på nya sätt och kan identifiera nya tekniska möjligheter. Projektets angreppssätt att tillämpa och nyttiggöra den tjänsteforskning som bland annat Centrum för tjänsteforskning (CTF) vid Karlstads universitet har arbetat med i närmare 30 år innebär att gå från "forskning om tjänster" till "tjänsteutveckling tillsammans med företag".

En stor del av de tekniska innovationer som görs skulle kunna leda till omfattande bio-baserad resursoptimering och energieffektivisering om de fick ett ordentligt genomslag på marknaden. Ofta ställs dock tekniskt initierade och drivna affärs- och utvecklingsprojekt inför utmaningen att utveckla applikationer och finna avsättningsytor på en befintlig eller ny marknad. Innovationer kräver marknadsacceptans och alltför ofta får inte innovationen det genomslag man hade hoppats på då den inte möter marknadens behov, eller tvärtom. Innovationer måste också vara affärsmässigt motiverade för det producerande företaget, på kort eller medellång sikt, dvs. den tidshorisont som de klarar med hänsyn tagen till realiteter som kassaflöde, ägarkrav etc., för att få ett faktiskt genomslag på marknaden. Det kräver aktiviteter i en innovationsprocess som fångar de samlade fördelar som innovationen ger i olika led och i olika tidsperspektiv, och som transformerar affärslogiken utifrån detta och hjälper innovationen över dödens dal. Det finns emellertid fler utmaningar för en teknisk innovation. Det handlar exempelvis om att det saknas intermediärer i nya värdekedjor, slutanvändarnära prototyper för att undersöka deras marknadspotential, användarnära aktörer för behovsdrivet kravställande m.m. Kortfattat kan man säga att det handlar om att möjliggöra för att rätt saker utvecklas än enbart fokusera på att utveckla på rätt sätt. Det handlar om att i ett tidigt skede låta teknik möta marknad, forskning möta behov och företag möta slutanvändare. Genom att ta utgångspunkt och lägga större vikt vid kunden och dess användning av produkter, genom tillämpad tjänsteforskning, kan man komma åt den här utmaningen på ett helt nytt sätt och öka innovationskraften.

Omvärld och samverkan

Aktuellt projekt är unikt och nyskapande utifrån sitt tjänsteperspektiv men generellt kan sägas att arbete för att främja innovation och nya hållbara nya produkter och tjänster inom biområdet pågår på flera olika ställen. Nedan listas de projekt och organisationer som i nuläget anses viktigast för projektet, regionalt och nationellt:

- Paper Province. Samarbetspartner till projektet genom VINNVÄXT-initiativet TPP 2.0, projektet Klimatsmart Innovation samt den accelerator för skogsindustriella bioekonomiprodukter som är en planerad samverkanslösning mellan främst Paper Province och inkubatorn Inova, men där även ALMI och SP förväntas ingå. Projektet kommer aktivt samarbeta inom ramen för TPP 2.0 och stödja initiativet att nå sitt mål 'att demonstrera en bioekonomi i praktiken'. Projektet och Paper Province är båda lokaliserade på Karlstad Innovation Park.

- SP Processum startade som en klusterorganisation och blev en VINNVÄXT-satsning för ca 10 år sedan. SP förvärvade en majoritetsandel i Processum 2014. TPP 2.0 positionerades för att komplettera Processum. Projektet blir en naturlig bro mellan Processum och TPP 2.0 och ska verka för att utbyta erfarenheter.
- Bio Business Arena (BBA) i Sundsvall samverkar inom Åkroken Science Park. BBA arbetar för att främja innovation av hållbara produkter/tjänster inom bioområdet. Det är dock oklart hur det arbetar. Projektet ska bevaka BBA med ambition att utbyta information.
- Inom SP pågår ett flertal initiativ inom det bredare begreppet bioekonomi som med stor sannolikhet kommer att få inverkan på projektet. Det är framförallt projekt inom området 'energiteknik' (energieffektivisering på olika sätt), men även projekt som till exempel "Wood-2-Food" som studerar möjligheter att tillverka livsmedel från skogliga resurser m.fl.
- Innventia fokuserar på bioekonomi med fokus på material och förpackning. Projektet ska se på eventuella samarbetsmöjligheter relevanta för projektet och därigenom också för TPP 2.0 och SP:s Bio Economy Lab som är under uppbyggnad i Värmland.
- BRG/Kemiindustriklustret har fokus på raffinaderi och dess omställning att hantera biomaterial. I Värmland saknas resurser inom raffinaderi och därför är BRG/Kemiindustriklustret en betydelsefull strategisk samverkanspartner för bioekonomiområdet generellt men också ev. för projektet. Satsningen ska bevakas.
- BioInnovation, ett nystartat strategiskt innovationsområdet finansierat av Vinnova. Fördelar projektmedel och kommer säkerligen att sätta agendan inom området för en tid framåt. Källa för projektfinansiering och annan samverkan.
- Energimyndigheten och Formas är två forsknings- och innovationsfrämjande organisationer som verkar för hållbarhet, energieffektivitet genom biobaserade produkter. Det är aktuellt för projektet att hålla båda dessa organisationer informerade om projektets arbetsprocess och resultat.
- BioLinX är ett H2020-projekt med trolig projektstart juli 2015. Projektet syftar till att "pusha" existerande bioekonomirelaterade FP7 och H2020-projekt närmare en marknad mha coaching och nätverkande. Dessa projekt ska även kopplas till nationella och regionala projekt. BioLinX kopplar ihop BRG/Kemiindustriklustret, Process och TPP/region Värmland. BioLinX nordliga del projektleds av SP i Karlstad.

Koppling till det lokala näringslivet

- I Värmlandsstrategin är skogen ett av Värmlands styrkeområden. Värmland var tidigt framgångsrik med att förädla skogen. Idag är regionen världsledande inom pappers-, massa- och förpackningsindustrin, en grund som lades för över hundra år sedan. I Värmland finns hela värdekedjan, från råvara till färdig förpackning. Skogsnäringen i Värmland ligger i framkant och bedriver forskning och utveckling kring hur skogen ska kunna användas mer som förnybar resurs i arbetet med att ställa om till en biobaserad samhällsekonomi.

I det regionala VINNVÄXT-initiativet TPP 2.0. har regionen (näringsliv, offentliga aktörer, kluster, universitet m fl.) samlat sig för att förstärka samhällets förflyttning från ett starkt fossilberoende samhälle till en biobaserad och därmed mer koldioxidsnål ekonomi. En

central utgångspunkt i TPP 2.0 är den livskraftiga och lönsamma skogsindustrin i kombination med den starka forskningen kring tjänster vid Karlstads universitet. Genom att anlägga ett tjänsteperspektiv på utvecklingen av skogsindustrin menar den regionala samlingen att näringen kan utvecklas och ta nästa steg in i framtiden.

Tillsammans med övriga aktörer i TPP 2.0 har SP identifierat ett behov av att fördjupa Karlstads universitets världsledande forskning om tjänster och tjänsteutveckling i avseendet att praktiskt tillämpa forskningen i näringslivet. SMF behöver få mer kunskap och inte minst verktyg om hur man utvecklar nya tjänster. Även om tjänsteforskningen i regionen är ledande och har gedigen bredd, så finns fortfarande en stor efterfrågan på hur den kan översättas till dagligt arbete i företag. Det finns också en stor efterfrågan på en plattform som kan ge möjlighet att utveckla FoU-projekt, både nationellt och internationellt, med utgångspunkt inom tjänsteområdet och med koppling till bioekonomi och koldioxidsnål ekonomi. Med andra ord så efterfrågas ett projekt som kan utgöra en plattform för möten mellan teknik och marknad, forskning och behov och där företag möter slutanvändare.

SP har en lång tradition av att stödja företag med utvecklingsverksamhet och institutens uppgift är i grunden att stärka näringslivets konkurrenskraft. Projektet bygger förutom på denna tradition, och uppdrag från vår statliga ägare, på en koppling till det regionala näringslivet genom att koordinera aktiviteter via det regionala VINNVÄXT-initiativet. Projektet tar sig an utmaningen att förbättra praktiken kring tjänsteutveckling i skogsindustrin genom ett antal nya aktiviteter. Dessa aktiviteter utvecklar verktyg för att SMF på olika sätt ska kunna arbeta med tjänsteperspektiv på innovation. Initialt kommer projektet arbeta med fyra olika typer av resor som alla bygger på tjänsteforskning och tjänstedesignpraktik; kundresor, produktresor, upplevelseresor samt innovationsresor (se fördjupad beskrivning under Aktiviteter 8.3) som direkt kommer att inkludera företagen i skogsindustrin. Aktiviteterna kommer att organiseras efter samråd med företag, forskare och även offentliga aktörer inom ramen för TPP 2.0 för att säkerställa att genomförandet kompletterar övriga insatser för företagen.

Projektet bygger därmed en Samverkansmodell med TPP 2.0 och dess olika aktörer där aktiviteter utvecklas så att de inte överlappar varandra. Detta gäller också andra projekt inom ramen för Paper Province som till exempel 'Klimatsmart innovation' eller med exempelvis Inovas verksamhet. De verktyg som utvecklas i projektet synkas därmed med behovsinventeringar, workshops, idégenereringar och seminarier i 'Klimatsmart innovation' och Inovas accelerator. Genom dessa nya verktyg integreras tjänsteforskningskunskap i redan kända aktiviteter som riktas mot företag. Detta har tidigare saknats i regionens andra utvecklings- och innovationsresurser för SMF.

Mål och resultat

Mål

Det övergripande målet med projektet är att stödja och utveckla det regionala näringslivet genom att tillsammans med SMF, på ett experimentellt sätt, utveckla och testa verktyg för tjänsteinnovation som bidrar till nya och bättre lösningar (produkter, tjänster och processer) för övergången till en koldioxidsnål ekonomi. Genom att addera och integrera ett tjänsteperspektiv i biobaserade värdekedjor, genom användardriven och behovsstyrd

utveckling och genom värdeskapande processer ska projektet stärka näringslivets innovationsförmåga och därigenom skapa förnyelse och stärkt konkurrenskraft.

Projekt mål är delvis detsamma som delar av projektets resultat.

- Verktøy utifrån utvecklade och testade prototyper för de olika resorna, i projektet kallas de för tjänsteverktyg.

Målgrupper

Primär målgrupp är SMF i Värmland men efter behov även SMF i Västra Götaland och Östergötland. Sekundär målgrupp är aktörer i de regionala innovationssystemen, i första hand i Värmland, andra nationella aktörer inom bioekonomi, tjänsteinnovation och tjänstedesign samt andra områden inom SP.

Förväntat resultat vid projektavslut

Vid projektavslut ska validerade prototyper av fyra olika tjänsteverktyg ha utvecklats. Samtliga med syfte att stödja SMF:s utvecklingsprocesser av biobaserade lösningar. Prototyperna är formaliserade processer och utgörs av:

- Verktøy för KUNDRESOR, som består av en utvecklad och testad prototyp
- Verktøy för PRODUKTRESOR, som består av en utvecklad och testad prototyp
- Verktøy för UPPLEVELSERESOR, som består av en utvecklad och testad prototyp
- Verktøy för INNOVATIONSRESOR, som består av en utvecklad och testad prototyp

Varje verktyg beskriver tydligt en process som direkt kan användas av SMF.

Projektet tillämpar tjänsteforskning i ett traditionellt och industriellt område vilket i sig till stora delar är nyskapande. Genom tillämpningen skapas förutsättningar för värdeskapande lösningar kopplat till både nya och befintliga biobaserade produkter. Projektets resultat möter därför mycket väl målen för en koldioxidsnål ekonomi där projektet i första hand fokuserar på att snabba på innovationstakten och höja innovationsförmågan för att möjliggöra att SMF, genom samverkan med både universitet, institut och andra aktörer, får ut nya och bättre biobaserade produkter, tjänster och processer på marknaden.

Målvärde för aktivitetsindikatorer

Antal företag som får bidrag: 0

Antal företag som får annat stöd än ekonomiskt stöd: 8

Antal företag som får stöd: 20

Antal nya företag som får stöd: 0

Sysselsättningsökning i företag som får stöd: 3

Privat investering som matchar offentligt stöd till företag (bidrag): 0

Organisation och genomförande

Projektorganisation

Projektet leds av en projektledare. SP:s kontor på Karlstad Innovation Park är nod för projektet i nära samverkan med Paper Province. Bemanning av projektet kommer i första hand att ske från SP som i samband med projektet kommer att behöva anställa nya resurser. Bemanningen av projektet är något flexibel då det handlar om att pröva och utveckla nya metoder och arbetssätt vilket kan påverka utformningen av projektets arbetsgrupp. Projektet sätter stor vikt vid att få en så jämställd projektgrupp som möjligt.

Projektledare. Projektledaren har det övergripande ansvaret för projektets verksamhet och ekonomi och rapporterar om projektets progress till projektägare, samarbetspartners och finansiärer. Projektledaren har också ett viktigt samverkansansvar. Projektledaren arbetar både strategiskt och operativt i projektet och dess aktiviteter och är ansvarig för projektgruppen och dess medarbetare.

Tjänstedesigners. Två tjänstedesigners kommer att ansvara för det operativa arbetet och projektets aktiviteter, exempelvis de olika resorna. En tjänstedesigner använder metoder och tekniker som handlar om att utforma processer eller funktioner jämfört med till exempel en industridesigner som utformar objekt och saker eller en grafisk designer som utformar exempelvis form och dekor. Tjänsten på 100% har en mer senior roll med erfarenhet från liknande projekt inom andra sektorer. Tjänsten på 50% är mer junior och tjänsten delas med andra interna projekt.

Expert tjänsteinnovation. Expertis inom området tjänsteinnovation från SP kommer att knytas till projektet. Projektet är nyskapande och baseras till stor del på kunskap och forskning kring området tjänsteinnovation och kräver en roll för överföring och implementering. Projektet angriper utmaningar på ett nytt sätt, bland annat med hjälp av tjänstedesigners, som i projektets resor använder kunskapen i ett nytt praktiskt och kunskapsmässigt sammanhang där experten inom den bredare ramen tjänsteinnovation har en viktig uppgift i utvecklingen av projektet och dess aktiviteter. Experten har också en viktig roll i att lyfta vunna erfarenheter för framtida projekt.

Projektkoordinator/informatör. Koordinerar projektets aktiviteter och assisterar projektledaren med att ta fram material, hålla ihop aktiviteter och att bistå i att bjuda in företag, organisationer, användare m.fl. Ansvarar för löpande information och kommunikation om projektet, nyhetsbrev och webb.

Ekonomi/administration. Från den projektägande organisationen knyts resurs för löpande ekonomi i projektet samt rekvisering. Sker i nära samverkan med projektledaren.

Arbetsätt

Projektets angreppssätt är att tillämpa tjänsteforskning för att möjliggöra behovsstyrd utveckling och användningsnära värdeutveckling, och därigenom utveckla SMF:s förmåga att praktiskt arbeta med tjänsteutveckling. Det handlar om att pröva nya angreppssätt och skapa nya praktiska verktyg.

Projektets mål kräver att projektet har ett experimentellt arbetssätt. Att pröva arbetsformer och utveckla nya verktyg är projektets övergripande och huvudsakliga arbetsprocess som löper genom hela projektperioden. Projektet tillämpar tjänsteforskning genom tjänstedesign. Genom tjänstedesign används metoder och tekniker som handlar om att utforma processer eller funktioner jämfört med till exempel en industridesigner som utformar objekt och saker eller en grafisk designer som utformar exempelvis färg och form.

Tjänstedesign används idag i en ökande grad som ett sätt att arbeta med innovation och beskrivs som ett kreativt, problemlösande, holistiskt och framförallt användarfokuserat arbetssätt. Genom detta integrerar projektet också aktivt de horisontella kriterierna jämställdhet och integration, läs mer under 6.1, Horisontella kriterier som verktyg.

Detta arbetssätt har SP framgångsrikt under 3 år provat tillsammans med Landstinget i Värmland. Landstinget är en tjänsteverksamhet som haft behov av att utveckla verktyg för HUR man skulle göra det sjukvården strävat efter under lång tid: att tydligare sätta patienten i centrum för utvecklingen av sjukvården. Projektet kan därför använda erfarenheter och kunskaper från denna verksamhet (som sker i en ny FoU-enhet som kallas Experio Lab). Verktyg och applikationer måste dock utvecklas, anpassas och testas i en bioekonomirelaterad kontext och från en individtjänst (B2C) till mera företagstjänster (B2B).

Jämställdhet och integration används aktivt som verktyg för att nå projektets mål och resultat. Projektets mission är att förändra innovationskulturen i SMF där användaren tidigt integreras i utvecklingsprocessen och där värdeskapande processer lyfter företagens innovationsförmåga och konkurrenskraft. Centralt i projektet är att utveckla och testa verktyg för tjänsteinnovation genom att arbeta just användardrivet och behovsstyrt. Genom det angreppssättet inkluderas naturligt en mångfald av människor som adresserar behov från användare, företag och samhälle. Projektet kommer även att integrera genusperspektivet som verktyg för innovation utifrån ett normkritiskt förhållningsätt.

Området bioekonomi inom regionen är ett tekniskt och fortfarande traditionellt mansdominerande område. För att skapa förnyelse krävs att föra in nya tankar, värderingar och ambitioner som följer med en mångfald av personer som representerar vårt samhälle. Tyngdpunkten ligger dock på det horisontella kriteriet miljö. Samtliga horisontella kriterier har därmed en viktig inverkan på projektets resultat och hur projektets aktiviteter utformas.

Uppföljning och utvärdering kommer att ske kontinuerligt med fokus på att utveckla projektet på bästa sätt, hitta former för fortsättningsprojekt med verktyg och metoder samt projektets roll i det regionala innovationssystemet. I arbetet ingår också att utvärdera de regionala samarbetena som har byggts upp inför en eventuell nationell satsning. I uppföljning och utvärdering ingår också att följa upp de horisontella kriterierna. Löpande uppföljning kommer att redovisas i projekt- och referensgrupp samt i lägesrapporter till finansörer. Projektägaren har stor erfarenhet av projekt och interna modeller för projektuppföljning och målstyrning kommer användas vid behov.

Projektet kommer använda interna och externa kanaler för kommunikation och resultat-spridning. Projektet kommer också att kommuniceras genom samarbetspartners via nyhetsbrev och webb samt i möten, workshops och seminarier.